

1.Koja su 3 osnovna ekonomska problema koja mora da rešava svako društvo i zbog čega postoje ta tri osnovna ekonomska problema?

1)se odnosi na strukturu proizvodnje.Treba naći odgovore na pitanja:šta proizvoditi,koju vrstu robe proizvoditi i u kojoj količini proizvoditi pojedine robe.

2)se odnosi na metod proizvodnje.Treba naći odgovor na pitanje kako proizvoditi.

3)svake privrede nije direktno vezan za proizvodnju već za raspodelu ukupnog društvenog proizvoda.Pitanje:za koga se dobra i usluge proizvode

2.kao posledica kojih činjenica je nastao koncept oportunitetnog troška?

Je nastao kao posledica činjenica da su 1)faktori proizvodnje oskudni,i 2)da je moguća alternativna upotreba faktora proizvodnje.

3.Koja je razlika između shvatanja Adama Smita i fiziokrata u vezi sa ulogom države u privredi?

Smitova shvatanja o ulozi države podudaraju se sa fiziokratskim teorijskim sistemom.Razlika je u tome što fiziokrati smatraju da društveni prirodni poredak može da se ostvari u feudalnom sistemu s apsolutističkom monarhijom,a po shvatanjima predstavnika klasične ekonomske misli Adama Smita i Davida Rikarda,društvenom prirodnom poretku odgovara liberalni kapitalizam.

4.Krajem 19,a posebno početkom 20 veka teorija ekonomske misli i praksa privrednog života zapadnoevropskih zemalja,počinju sve više da se udaljavaju jedna od druge.Zašta se zalažu ekonomisti tog doba,a kakav je privredni život istog razdoblja?

Ekonomisti popularišu i razrađuju ideje klasične ekonomske misli, a pojedini čak apologetski brane ekonomski liberalizam i liberalnu državu. Istovremeno, privredni život je sve manje odgovarao idejama klasične ekonomske misli. Brz tehnološki razvoj, uvećanje industrijskog i finansijskog kapitala, neminovno su menjali strukturu privrede i proizvodnje. Rađali su se monopoli.

5. Zbog čega ekonomisti marginalisti samo kritikuju postojanje monopola, a i dalje se zalažu za liberalnu državu i ekonomski liberalizam?

Pojavu monopola marginalisti kritikuju kao prolaznu pojavu. Maršalov sledbenik Pigou u svojoj knjizi ukazuje da pojava monopola i nepotpuna konkurencija dovode do neracionalnog korišćenja prirodnih resursa. On je protiv monopola. Međutim on ne shvata nužnost nastajanja monopola kao pojavog oblika unutrašnje logike razvoja kapitalističkog sistema. On veruje da su monopoli prolazna pojava i da će nestati. Međutim, monopoli i nepotpuna konkurencija su postali trajna stvarnost kapitalističke privrede. Tradicionalna ekonomija to nikada nije shvatila.

6. Objasniti situaciju u kojoj je zbog velikih ratnih porudžbina za vreme prvog svetskog rata u SAD došlo do sukoba različitih interesa i tržišnih poremećaja. Da li su klasični tržišni ekonomski mehanizmi razrešili nastale sukobe interesa i tržišne poremećaje?

Velike ratne porudžbine iz Evrope dovele su do sukoba različitih interesa i tržišnih poremećaja. Klasični ekonomski mehanizmi nisu više obezbeđivali racionalnu organizaciju proizvodnje koju su diktirali novi uslovi. Zbog toga, sve više su počeli da se izražavaju zahtevi za centralnom ulogom države u vanrednim uslovima.

7. Da li je visoka privredna aktivnost u SAD posle I svetskog rata bila rezultat nove ere ili prelaska sa ratne na mirnodopsku privredu? Šta je pokazala velika ekonomska kriza?

Posle I svetskog rata nastupila je nova era. Funkcije države u privredi bile su ograničene. Uloga države svodila se na zaštitu privatne svojine. Visoka privredna aktivnost bila je rezultat prelaska sa ratne na mirnodopsku privredu. Međutim predstavnici privatnog preduzetništva smatrali su da je takva privredna aktivnost rezultat nove ere, tj. Vraćanja na uslove slobodne konkurencije i ograničene uloge države. Njihove ocene demantovala je velika ekonomska kriza. Kao što je iz temelja uzdrmala mehanizam kapitalističke reprodukcije, velika ekonomska kriza je uzdrmala i

postojeća ekonomska učenja koja su u osnovi polazila od uslova potpune konkurencije. Stvara se teorija monopola i nepotpune konkurencije.

8. Kako veliku ekonomsku krizu iz 1929. posmatrati u svetlu Sejovog zakona tržišta i Kejnsovog odbacivanja navedenog Sejovog zakona?

Mozemo konstatovati da je Sej pogresio u svojoj teoriji da će stednja dovesti do automatskog investiranja, a da je sa druge strane Kejns bio u pravu kada je odbacio ovu teoriju.

9. Kako ekonomisti kao što su Srafa, Čemberlen i Džon Robinson, analiziraju probleme monopola i nepotpune konkurencije?

analizu monopola i nepotpune konkurencije počeo je britanski ekonomista Srafa. On direktno ističe zahtev da treba napustiti pretpostavku slobodne konkurencije od koje je polazila tradicionalna ekonomija. Monopol i nepotpuna konkurencija postali su stvarnost kapitalističke privrede. Analizom monopola i nepotpune konkurencije bavili su se i sledeći autori Čemberlen i Džon Robinson.

10. U čemu se razlikuje analiza problema monopola i nepotpune konkurencije Srafe, Džon Robinson i Čemberlena od analize koju je dao Kejns?

Ovi autori su problem monopola i nepotpune konkurencije analizirali isključivo sa stanovišta procesa razmene i svode ga na nesavršenost tržišta. Oni ne uvode istorijsku nužnost nastajanja monopola i potpune konkurencije kao pojavnog oblika unutrašnje logike razvoja kapitalističkog sistema. Tu nužnost uviđa Kejns.

11. Koje su osnovne karakteristike Ruzveltovog nju-dila iz 1934. god?

Ruzvelt je 4.3.1934. najavio nju-dil, privrednu politiku i sistem državnih ekonomskih mera. To su bile mere antidepresivne ekonomske politike. Mere nju-dila sastojale su se uglavnom u:

ekspanziji novčane mase, nižoj kamatnoj stopi, državnim rashodima iz zajmova i merama usmerenim ka podizanju sklonosti ka potrošnji.

12. Kako su mere nju-dila i neposredni efekti II svetskog rata i angažovanje SAD u njemu, delovali na uravnoteženje ekonomskih odnosa koji su poremećeni za vreme velike ekonomske krize?

Mere u okviru nju-dila su uspele da uravnoteže poremećene odnose u privrednom životu, ali ne u potpunosti. Tek su neposredni efekti II svetskog rata i angažovanje SAD u njemu u potpunosti uravnotežili poremećene ekonomske odnose. Ratni sukob je za američku privredu značio veliki porast vojnih potreba i izvoz u savezničke zemlje. Radikalan porast proizvodnje i ostvarivanje pune zaposlenosti bili su rezultat opšte nacionalne mobilizacije za uspešno vođenje rata.

13. Kakva je bila uloga države u privrednom životu razvijenih tržišnih privreda i kakva je uopšte bila privredna strategija Zapadne Evrope i SAD, posle II svetskog rata?

Posle II svetskog rata država je imala veliku ulogu u privrednom životu zemalja razvijenih tržišnih privreda. U skladu sa savremenom post-kenzijansom teorijom, državna intervencija u privrednom životu sprečavala je da se u zemljama razvijenih tržišnih ekonomija pojave: masovna nezaposlenost, neiskorišćeni ljudski, tehnički i prirodni faktori proizvodnje, velika inflacija.

Posle II svetskog rata strategija Zapadne Evrope bila je vrlo pragmatična. Države su vodile aktivnu politiku deviznog kursa. Kretanje kapitala je bilo vrlo precizno urađeno i regulisano.

14. Zbog čega Ajzenhauerova administracija, koja je sledila kurs unapređenja interesa privatnog preduzetništva nije dovela do napuštanja niti ukidanja bilo koje bitnije mere državnog usmervanja privrednih kretanja?

Ajzenhauerova administracija sledila je kurs unapređenja interesa privatnog preduzetništva. Međutim, sistem državnog regulisanja toliko je srastao sa sistemom funkcionisanja i esencijom američke privrede da ni rešenost republikanske administracije da

ojača položaj privatnog preduzetništva nije dovela do napuštanja niti ukidanja bilo koje bitnije mere državnog usmeravanja privrednih kretanja. U takvoj situaciji Kenedijev ekonomski program je dočekan sa velikim odobravanjima. U njemu je bilo predviđeno vraćanje sistema mera državne intervencije.

15. Posle Ajzenhauerove administracije šta je značio program Kenedijeve administracije, koji je nazvan novi horizonti?

Program Kenedijeve adm. Koji je nazvan novi horizonti, predstavljao je kontinuitet sa razvojem državne intervencije koja je počela sa nju-dilom.

16. Koje su najvažnije uloge države u privrednom životu razvijenih tržišnih zemalja u razdoblju državnog kapitalizma od kraja II svetskog rata do polovine 80-tih?

Od kraja II svetskog rata pa do polovine 80-tih, država je imala 4 najvažnije uloge

1) uloge koje je ostvarila preko državnog sektora,

2) uloge koje je ostvarila preko državnog budžeta,

3) uloge koje je ostvarila intervencijom u poljoprivredi,

4) uloge koje je ostvarila preko planiranja privrednog razvoja i ekonomske politike

17. Koje uloge je država ostvarila preko državnog sektora-državna regulativa, koja je zasnovana na direktnoj regulaciji javne svojine?

Pod državnim sektorom podrazumeva se državna svojina koja može da bude potpuna, ili delimična-kada država raspoaže kontrolnim paketom akcija nekog preduzeća. Državni sektor nastaje nacionalizacijom ili drugim sličnim merama i putem investicione aktivnosti države. Preko državnog sektora država je ostvarila sledeće uloge: a) kontrolu nad monopolskim preduzećima; b) omogućavala je razvoj onih oblasti koje zahtevaju velike investicije koje sporo otplaćuju i predstavljaju veliki rizik sa stanovništa ostvarenja profita.; c) ulogu učesnika u privređivanju koji ostvaruje profit, i učestvuje u stvaranju nacionalnog dohotka; d) državni sektor je omogućavao državi da preko njega ostvaruje makroekonomske ciljeve privrednog razvoja. To podrazumeva uticaj na formiranje određene privredne strukture u nacionalnoj privredi.

18.i 19.Koje uloge država ostvaruje preko državnog budžeta? Uloge koje ima fiskalna politika-budžetski prihodi/rashodi?

Državni budžet je godišnji plan prihoda i rashoda države i njenih organa. To je direktivan plan koji ima zakonsku snagu. Uloge koje država ostvaruje preko državnog budžeta u privrednom životu zemalja razvijenih tržišnih ekonomija, mogu se podeliti u 2 osnovne grupe:

1)uloge koje ima fiskalna politika-budžetski prihodi:

a)visina oporezivanja deluje na nivo nacionalnog dohotka i zaposlenost.

b)fiskalnom politikom mogu da se ostvare određeni ciljevi u pogledu alokacije faktora proizvodnje

2)uloge koje imaju budžetski rashodi:

glavni budžetski rashodi su:transferni rashodi,rashodi za obrazovanje i nauku,investicije od javnog značaja,vojni izdaci,izdaci za administraciju.

Uloge budžetskih rashoda su:

1)visina budžetskih rashoda deluje na nivo nacionalnog dohotka i nivo zaposlenosti.Jedan od rashoda su javni radovi tj. Državne investicije.Budžetski rashodi na javne radove su postali jedno od glavnih sredstava antidepresione ekonomske politike.

2)jedan od oblika budžetskih rashoda su i sredstva sa kojima se država na tržištu pojavljuje i kao veliki kupac i potrošač.Na taj način država utiče na odnose ponude i tražnje pojedinih proizvoda.

20.Uloge koje država ostvaruje intervencijom u poljoprivredi?

Države razvijenih tržišnih ekonomija pribegavaju različitim oblicima intervencije u poljoprivredi.To su sledeće intervencije:

a)sistem podržavanja cena je posebno razvijen u SAD.Osnovna karakteristika ovog sistema je da poljoprivredni proizvođači mogu da biraju da li će svoje proizvode da prodaju državnoj agenciji po garantovanoj ceni ili po tržišnim cenama.

b)sistem deficiency payments se primenjuje u Engleskoj.Ovde se država obavezala da domaćem proizvođaču plaća razliku između niže,uvozne,i više,garantovane cene domaćeg proizvođača.

c)sistem direktnog subvencioniranja niskih dohodaka primenjuje se u Švedskoj i Norveškoj.

d)u nekim zapadnoevropskim zemljama država preduzima čitav niz mera za sniženje troškova proizvodnje u poljoprivredi.

21.Uloge koje država ostvaruje preko privrednog razvoja i ekonomske politike?

Preko planiranja privrednog razvoja i ekonomske politike, država ostvaruje ulogu najodgovornijeg subjekta za celinu privrednog života u ekonomici jedne zemlje. Prema zvaničnim publikacijama Ujedinjenih nacija, na pojavu ekonomskog planiranja u zemljama razvijenih tržišnih privreda uticalo je više faktora. Prvo, uočena je potreba za globalnom uvidom u privredni život. Drugo, sa porastom uloge države u privrednom životu rasla je njena objektivna odgovornost za celinu privrednog života. Treće, u izmenjenim uslovima privređivanja, pojavi monopola, brzom tehnološkom razvoju tržišni mehanizam je sve manje uspevao da rešava privredne probleme i da bez planiranja obezbedi brz privredni razvoj.

22. Zbog kojih promena u prvoj polovini osamdesetih godina prošlog veka, zemlje razvijenih tržišnih ekonomija sve teže su uspevale da istovremeno ostvare tri osnovna cilja razvoja: stabilnost, dinamičan ekonomski rast uz optimalnu stopu rasta, punu zaposlenost svih faktora razvoja i, po mogućnosti, dovoljno uravnotežen platni bilans? U čemu se sastojala osnovna dilema?

Osnovna dilema je bila: stabilnost privrede i cena, dinamičan i inflatorno opterećen ekonomski razvoj ili visoka zaposlenost uz nestabilnost ili stabilizacija privrede uz visoku nezaposlenost i obaranje stope ekonomskog rasta.

23. Kako je kejsijanska ekonomska misao reagovala na zaoštavanje stagflacionih protivurečnosti?

uvodi se alternativa neokejsijanstvomonetarizam. Na toj osnovi dolazi do ostre polarizacije između vladajućih koncepcija ekonomske politike.

24. Šta o inflaciji misle kejsijanci, a šta monetaristi?

Za kejsijance inflacija se javlja kada je agregatna tražnja veća od ponude roba i usluga. Antiinflaciona politika nastoji da smanji preteranu tražnju povećanjem poreza i kamatnih stopa i smanjenjem javnih radova. Sa druge strane, za monetariste inflacija je monetarna pojava. Monetarizam je škola ekonomske misli koja smatra da su poremećaji u monetarnom sektoru osnovni uzrok nestabilnosti u ekonomiji. Monetaristi mnogo veći značaj daju fiskalnoj u odnosu

na monetarnu politiku.

25. Šta o nezaposlenosti misle kejsijanci, a šta monetaristi?

Kejsijanci polaze od tzv Filipsove krive-statistička analiza-postoji inverzan odnos između stope promene nominalnih nadnica i stope nezaposlenosti. Cilj je bio dokazati stabilnost dugoročne relacije između nezaposlenosti i inflacije. Monetaristi odbacuju Filipsove dokaze. Osnovnu slabost Filipsove krive navode njegov naglasak na novčanim zaradama. Ne postoji dugoročan i stalan izbor između nezaposlenosti i inflacije. Za razliku od kejsijanaca monetaristi smatraju da je inflacija štetnija od nezaposlenosti.

26. Zbog čega neokejsijanska ekonomska politika nije uspela da razreši stagflacioni čvor: visoka troškovna inflacija, visoka strukturna nezaposlenost i pad stope privrednog rasta?

27. Da li je monetarizam uspeo da razreši stagflacioni čvor: visoka troškovna inflacija, visoka strukturna nezaposlenost i pad stope privrednog rasta?

28. Koje su osnovne karakteristike operativnog monetarizma, odnosno tačerizma u Velikoj Britaniji od 1979. godine, i reganizma u SAD od 1980. godine?

U Velikoj Britaniji smanjeni su porezi i socijalna davanja, limitirani budžetski deficiti, ukinute subvencije javnim preduzećima, osnovni cilj je oboriti inflaciju. Tačerizam dovodi do naglog smanjenja državnog ucesca u privredi, restrikcije novca, kredita i opadanja visine nadnica. Uvedena je potpuna sloboda izvoza kapitala, smanjeni državni izdaci i investicije. Reganizam je odgovor na stagflaciju 70ih god. Ova politika u suprotnosti je sa njom-dilom, u potpunosti povlači državnu intervenciju, demontira socijalnu državu i smanjuje fiskalne prihode i javne rashode.

29. Koje su osnovne karakteristike nove privredne filozofije zemalja razvijenih tržišnih privreda koja je postala aktuelna početkom osamdesetih godina prošlog veka, temelji se na monetarističkom pristupu u vođenju ekonomske politike, a jedni je nazivaju novi konzervativizam, a drugi liberalistički reformizam?

- a) smanjuje se javni sektor i državne investicije, vrši se reprivatizacija,
- b) menja se odnos između države i monopola,
- c) ekonomija ponude se bori protiv državnog intervencionizma, vojni rashodi se ne menjaju
- d) osnovni parametri ekonomskog poslovanja postaju povećanje proizvodnje, ponude i stopa akumulacije, a ne povećanje tražnje, posebno državne potrošnje
- e) aktivira se tržišni mehanizam i konkurencija
- f) država vodi restriktivnu antiinflacionu monetarnu politiku preko kontrole novčane mase u optičaju
- g) da bi se smanjila rigidnost nadnica-smanjila se zaštita zaposlenih i nezaposlenih, oslabio sindikat i srovedena deregulacija u pogledu državnog regulisanja uslova i odnosa zapošljavanja.

30. Zbog čega u prvoj polovini osamdesetih godina prošlog veka u razvijenim tržišnim privredama nisu odgovarale dotadašnje uloge koje je država ostvarivala preko državnog sektora (državna regulativa, koja je zasnovana na direktnoj regulaciji javne svojine) i zbog čega je počeo proces „demontriranja“ dotadašnjih oblika direktne regulacije javne svojine?

Zato što je procenjeno da državna regulativa ne odgovara novim tehnoloških, tržišnim pa ni političkim uslovima. Početkom 80ih počeo je proces demontriranja dotadasnjih oblika direktne regulacije javne svojine.

31. Da li je proces «demoniranja» državne regulative koja je zasnovana na direktnoj regulaciji javne svojine u razvijenim tržišnim privredama, početkom osamdesetih godina prošlog veka, u stvarnosti izvršen totalnim povlačenjem države iz oblasti regulisanja javne svojine?

U prvi mah izgledalo je da se država povlači iz regulacije, ali je u stvarnosti doslo do zamene starih formi regulacije novim formama.

32. Koje su to nove forme državne regulative javne svojine koje su u razvijenim tržišnim privredama nastale u prvoj polovini osamdesetih godina?

Nove forme uspostavljene su putem regulatorne reforme. Ta reforma se sastojala iz dva elementa:

1. povlačenje javne svojine i njeno transformisanje i u privatnu(privatizacija)

2. država prepusta kontrolu preduzeća slobodnom delovanju tržišta(liberalizacija)

33. «Regulatorna reforma» u oblasti povlačenja javne svojine i njeno transformisanje u privatnu - privatizacija?

Privatizacija je smanjila značaj javnih korporacija u Britanskoj privredi. Smanjeno je učešće javnih korporacija u bruto domaćem proizvodu, a smanjen je i broj zaposlenih u javnim korporacijama.

34. «Regulatorna reforma» u pogledu povlačenja države iz oblasti kontrole preduzeća i prepuštanja preduzeća slobodnom delovanju tržišta - liberalizacija?

Liberalizacija je jedna od novih formi regulacije koja zamenjuje direktnu regulaciju javne svojine

od strane drzave.. veliki tehnoloski napredak i promene u traznji doprineli su da se stvore uslovi za uklanjanje prepreka za slobodno delovanje konkurencije.

35. Zbog čega se procesi privatizacije i liberalizacije sprovode zajedno?

Javna svojina je resenje kada u grani nema konkurencije. U suprotnom, uvodi se konkurencija, ali tek posto se javna svojina pretvori u privatnu. Prelazak javne svojine u privatnu bez liberalizacije ostavio bi monopole bez drzavne kontrole i konkurencije sto bi ugrozilo opste drustvene interese.

36. Da li su «regulatorne reforme» u oblasti funkcionisanja tržišta radne snage u razvijenim tržišnim privredama početkom osamdesetih godina značile: 1) reforme tržišta radne snage u uslovima potpune konkurencije ka tržištu radne snage u uslovima nepotpune konkurencije, ili 2) reformu tržišta radne snage u uslovima nepotpune konkurencije ka tržištu radne snage u uslovima potpune konkurencije?

37. Šta je bio uzrok rastuće nezaposlenosti sredinom sedamdesetih godina proteklog veka u razvijenim tržišnim privredama?

Rigidnost nadnica u kretanju nadole osnovni je uzrok rastuce nezaposlenosti. Treba ukloniti prepreke za slobodno delovanje trzista radne snage, i zato su radnici odlazili u sindikate i drzavni internacionalizam. Oni su zahtevali visoke nadnice, a drzava je branila prava zaposlenih.

38. Kako neoklasična teorija zaposlenosti koja se zalaže za tržište radne snage u uslovima potpune konkurencije, objašnjava: 1) uzroke nezaposlenosti sredinom sedamdesetih godina prošlog veka i 2) načine smanjenja pomenute nezaposlenosti?

Da bi se resio problem nezaposlenosti treba:smanjiti zastitu zaposlenih i nezaposlenih, oslabiti sindikat i izvršiti deregulaciju(povuci drzavu sa trzista radne snage).

39. Šta su Margaret Tačer i Ronald Regan dolaskom na vlast u Velikoj Britaniji, odnosno u SAD, uradili u pogledu tržišta radne snage?

Pozicija sindikata je oslabljena tako što su doneti zakoni kojima su označena prava radnika koji nisu u sindikatima i poslodavaca u odnosu na sindikat. Država je ograničila soc.pomoc nezaposlenima, snizila realne minimalne nadnice, dala veću slobodu poslodavcima (primanja i otpustanja radnika).

40. Kakve rezultate u pogledu zaposlenosti su postigle Vlade Margaret Tačer i Ronalda Regana sprovođenjem «regulatorne reforme» u oblasti funkcionisanja tržišta radne snage?

41. Od kada i zbog čega se ekonomija kao nauka grana u 2 osnovna pravca- mikroekonomiju i makroekonomiju?

Velika ekonomska kriza iz temelja je uzdrmala mehanizam kapitalističke reprodukcije ali i postojeća ekonomska učenja. Ekonomija kao nauka počinje da se grana u 2 osnovna pravca:

1) mikroekonomija- ovde dominiraju analize ponašanja pojedinačnih ekonomskih subjekata, domaćinstva i preduzeća u korišćenju ograničenih prirodnih resursa.

2) makroekonomija- zahvaljujući razvoju statističkih službi, dominiraju analize ponašanja i kretanja ekonomskih agregata jedne zemlje, kao što su: društveni proizvod, nacionalni dohodak, investicije, ukupna potrošnja, uvoz, izvoz...

II deo-MIKROEKONOMIJA

42.Šta je to «Dževonsova revolucija»?

utemeljivač marginalističkog pravca bio je Dževons,pa se zbog toga ovaj pravac često naziva Dževonsova revolucija.

43.Bečka(psihološka)škola?

Bečku školu su utemeljili Bem-Baverik,Karl Menger,i Fridrih Vizer.Navedeni predstavnici napuštaju teoriju radne vrednosti.Vrednost odnosno cenu robe objašnjavaju psihološkim momentom,zbog toga se ova škola ekonomske misli zove psihološka.Teorija vrednosti koju oni zastupaju naziva se subjektivna teorija vrednosti.Glavni predstavnik psihološke škole bio je Bem-Baverik.On smatra da je kamata osnovni teorijski problem i da on može da se reši tek pošto se reši problem vrednosti proizvodnje.Po ovoj teoriji determinante vrednosti su korisnost i retkost.Korisnost i retkost određuju da li neki proizvod ima vrednost.Veličina vrednosti proizvoda zavisi od količine dobra i intenzivnosti potrebe koja se zadovoljava tim dobrom.

44.Koje su osnovne karakteristike lozanske(matematičke)škole?

Osnovna karakteristika škole privredne ravnoteže je stvaranje sistema tkz. Čiste ekonomije i primena matematičke logike.Primenjujući matematičku logiku,Valras i Pareto smatrali su da ekonomija može da bude egzaktna nauka kao i fizika.Upotrebjavajući izraz čista ekonomija oni su želeli da izraze svoja shvatanja o ekonomiji kao egzaktnoj nauci.

45.Šta Valras misli o međuzavisnosti tržišta?

Valras je utemeljio teoriju cena koja pretenduje da čitavu ekonomsku teoriju svede na izučavanje celine međuzavisnih tržišta koja stalno teže ka stanju opšte ravnoteže. U svojim istraživanjima Valras daje sveobuhvatnu analizu opšte privredne ravnoteže i rasvetljava funkcionalnu međuzavisnost tražnje, ponude i cena. Funkcionalna međuzavisnost tražnje, ponude i cena je mehanizam sila koje se uzajamno uslovljavaju. Promenom cena jednog dobra odmah se menjaju obim ponude i tražnje na svim tržištima jedne privrede dok se ponovo ne uspostave ravnotežni odnosi. Ponuda, tražnja i cene na jednom tržištu utiču na ponudu, tražnju i cene na drugom tržištu. Dakle ocenjuje Valras čitava privreda u suštini predstavlja skup međusobno zavisnih tržišta.

46. Zašto se maršalijanska škola još zove i neoklasična škola ekonomske misli?

Naziv neoklasična dobila je zbog toga što je Maršal u svojoj teoriji vrednosti u izvesnoj meri prihvatio stavove klasične ekonomske misli. Maršal, analizirajući poreklo vrednosti robe, povezuje faktore koji utiču na vrednost robe na strani ponude sa faktorima koji utiču na vrednost robe na strani tražnje.

47. Maršalova analiza tražnje?

Jedan od najvažnijih zakona koje je Maršal izveo je zakon tražnje. Prvo je postavio šemu tražnje i tu prikazao različite količine nekog dobra koje bi bile kupljene pri različitim nivoima cena. Šema tražnje je grafički prikaz krive tražnje. Na apscisi je obeležena količina ekonomskog dobra a na ordinati cene. Potom Maršal izvodi zakon tražnje koji glasi: tražnja za nekim ekonomskim dobrom raste sa svakim padom cena, a smanjuje se sa svakim porastom cena.

48. Maršalova analiza teorije vrednosti-cena ponude, cena tražnje?

Izvedeci teoriju vrednosti Maršal je u analizu uveo kategorije cena tražnje i cena ponude. Cena tražnje je cena krajnje (marginalne) jedinice jednog dobra koja ima marginalnu korisnost. U stvari to je marginalna cena. Cena ponude predstavlja sumu troškova faktora proizvodnje za količinu jedne robe na tržištu u dato vreme.

49. Po Maršalu kako se cena tražnje ponaša: 1) kada je na tržištu ponuda mala; 2) kada je na tržištu ponuda velika; 3) kada su na tržištu tražnja i ponuda u ravnoteži?

1) u ovom slučaju cena tražnje je veća od cene ponude, tada proizvođači i prodavci nastoje da povećaju ponudu.

2) ovde je stanje suprotno, cena tražnje je manja od cene ponude, tada proizvođači i prodavci nastoje da smanje ponudu.

3) ovde je cena tražnje jednaka ceni ponude, proizvedena količina je u ravnoteži.

50. Da li po Maršalu na vrednost odnosno cenu nekog dobra veći uticaj ima: 1) cena tražnje, ili 2) cena ponude?

U analizu uvodi element vremena koje je potrebno nekom dobru da bude prodato, Maršal dolazi do zaključka da od dužine vremena koje roba čeka da bi bila prodana zavisi da li na cenu veći uticaj ima tražnja ili ponuda.

Kada roba čeka na prodaju vrlo kratak period-ovde tražnja diktira cenu bez obzira na troškove proizvodnje. Cena koju diktira tražnja je tržišna cena.

Kada roba čeka da bi bila prodana kratak period-ovde tražnja utiče na cenu robe ali znatno manje zbog toga što ponuda u razdoblju od godinu dana u mogućnosti da se prilagodi tražnji. Cena robe jeste subnormalna cena.

Kada roba čeka na prodaju dug period-tada je ponuda u situaciji da utiče na cenu jer ima dovoljno vremena da prilagodi sve faktore proizvodnje. Cena robe je normalna cena.

51. Maršal i teorija raspodele?

Po Maršalovim shvatanjima isti faktori koji određuju vrednost odnosno cenu ekonomskih dobara, određuju i vrednost odnosno cenu faktora proizvodnje. Cene faktora proizvodnje su istovremeno i dohoci pojedinih društvenih klasa: najamnina, kamata, renta, profit. Dakle svaki vlasnik nekog faktora proizvodnje dobija svoj deo u raspodeli po osnovu vlasništva nekog od faktora proizvodnje.

52. Pored cene koji su drugi razlozi zbog kojih obim tražnje i tražene količine mogu da se povećaju ili smanje?

Ako se poveća sklonost potrošača ka kupovini nekih proizvoda i pored toga što je cena ostala ista, povećaće se tražene količine tog proizvoda; ukusa i preferencija potrošača; nivoa dohotka potrošača; cene supstituta i komplementa; očekivanja u budućnosti...

53. U čemu se sastoji konfliktnost interesa između tražnje i ponude?

Tražnja (kupci) ima interes da cene padaju, a ponuda (prodavci) imaju interes da cene rastu.

54. Koja je osnovna pretpostavka u vezi sa donošenjem odluka kupaca i prodavaca na tržištu?

Prodavac donosi odluke na bazi poređenja marginalnih prihoda i marginalnih troškova, a kupac nastoji da uz što niže marginalne troškove ostvari što višu marginalnu korisnost.

55. Kako se postiže kompromis između konfliktnih interesa koje imaju kupac i prodavac na tržištu?

Kompromis između konfliktnih interesa prodavaca i kupaca uspostavlja tržišni mehanizam

pomoću svog glavnog instrumenta, odnosno pomoću ravnotežne cene.

56. Šta je ravnotežna cena?

To je cena po kojoj se ponuđena količina izjednačava sa traženim količinama i uspostavlja kompromis između konfliktnih interesa prodavaca i kupaca.

57. Na primeru iz udžbenika pokaži kako se sa ravnotežnom cenom postiže tržišna ravnoteža (prvi slučaj – cena 79 novčanih jedinica)?

Ravnotežna cena je cena po kojoj se ponudjena količina izjednačava sa traženim količinama. Ponuda koja nudi količine od 1.000 kg po ravnotežnoj ceni od 79 novčanih jedinica, ostvaruje maksimalnu razliku između dodatnih prihoda i dodatnih troškova, a tražnja, plaćajući tu cenu od 79 novč. jedinica, sa traženom količinom koja je jednaka ponudjenim ponudjenim količinama od 1.000 kg, ostvaruje najveću marginalnu korist uz najmanje marginalne troškove. To je stanje gde prodavac i kupac nemaju potrebu da menjaju ponudjenu, odnos. traženu količinu.

58. Na primeru iz udžbenika pokaži kako se sa ravnotežnom cenom postiže tržišna ravnoteža (drugi slučaj – cena 69 novčanih jedinica)

Ako je cena 69 novčanih jedinica, tada tržište nije uravnoteženo. Kupcima to odgovara i oni će biti spremni da kupe 1.200 kg, a proizvođači će ponuditi samo 800 kg za prodaju. Tražena količina za 400 kg premašuje ponudjenu količinu. To je visak tražene količine, odnosno nestasica ponudjene količine. Nestasica se javlja u situaciji kada je tekuća cena ispod ravnotežne cene. Kada dodje do nestasice, tekuće cene teže povećanju.

59. Na primeru iz udžbenika pokaži kako se sa ravnotežnom cenom postiže tržišna

ravnoteža (treći slučaj – cena 89 novčanih jedinica)

Ako je cena 89, čak ni tada tržište nije uravnoteženo. Prodavcima to odgovara i oni će biti spremni da ponude 1.200 kg, a kupci će biti spremni da kupe samo 800 kg. Ponudjena količina za 400 kg premašuje traženu količinu. To je višak ponudjene količine, odnosno to je suficit. Suficit se javlja u situaciji kada je tekuća cena iznad ravnotežne cene, jer je ponudjena količina veća od tražene.

60. Koja tražnja za nekim proizvodom je cenovno elastična?

Cenovno elastična je ona tražnja koja, kada se promeni cena za određeni procenat, promeni tražene količine robe i usluga za procenat koji je veći od procenta promene cene.

61. Koje tražnja za nekim proizvodom je cenovno neelastična?

Cenovno neelastična je ona tražnja koja, kada se promeni cena za određeni procenat, promeni tražene količine roba i usluga za procenat koji je manji od procenta promene cene.

62. Šta pokazuje koeficijent cenovne elastičnosti tražnje?

Odnos između procentualne promene u traženoj količini i procentualne promene cene predstavlja koeficijent cenovne elastičnosti tražnje. Pomoću tog koeficijenta meri se stepen cenovne elastičnosti tražnje.

63. Kakve posledice ima povećanje cene na ukupan prihod?

Kada se razmatraju posledice povećanja cene nekog proizvoda treba imati u vidu da, ukoliko se cena određenog proizvoda poveća, svaki pojedinačni potrošač će platiti više. Po tom osnovu

ukupan prihod će da se poveća. Međutim istovremeno, zbog povećanja cene smanjiće se broj potrošača. Po tom osnovu ukupan prihod će da se smanji. Odluku o povećanju cena nekog proizvoda treba doneti ako je povećanje ukupnog prihoda pod uticajem porasta cena veće od smanjenja ukupnog prihoda pod uticajem smanjenja broja potrošača.

64. Kakve posledice ima smanjenje cena na ukupan prihod?

Kada se razmatraju posledice smanjenja cena nekog proizvoda, treba imati u vidu da, ukoliko, se cena određenog proizvoda smanji, svaki pojedinačni potrošač će platiti manje. Po tom osnovu ukupan prihod će da se smanji. Međutim istovremeno, zbog smanjenja cene povećaćće se broj potrošača. Po tom osnovu ukupan prihod će da se poveća. Odluku o smanjenju cena određenog proizvoda treba doneti ako je povećanje ukupnog prihoda pod uticajem povećanja broja potrošača veće od smanjenja ukupnog prihoda pod uticajem smanjenja cena.

65. Na koji način koncept cenovne elastičnosti tražnje omogućava preduzeću koje donosi odluku o promeni cene da sagleda posledice takve odluke na povećanje, odnosno smanjenje ukupnog prihoda?

Iznos povećanja, odnosno smanjenja cene određenog proizvoda je poznata veličina, a broj potrošača koji će da odustanu od kupovine određenog proizvoda, odnosno povećani broj potrošača, može da se utvrdi se utvrdi zahvaljujući konceptu cenovne elastičnosti tražnje, za datim proizvodom. Zahvaljujući konceptu cenovne elastičnosti tražnje, preduzeće koje donosi odluku o povećanju cene može da sagleda posledice takve odluke na povećanje, odnosno smanjenje ukupnog prihoda.

66. Navedi moguće odnose između cenovne elastičnosti tražnje za nekim proizvodom i veličine ukupnog prihoda?

1. Kada je tražnja za nekim proizvodom cenovno elastična

a) pad cena izaziva ras ukupnog prihoda

b) rast cene izaziva pad ukupnog prihoda

2. Kada je tražnja za nekim proizvodom cenovno neelastična

a) pad cene izaziva pad ukupnog prihoda

b) rast cene izaziva rast ukupnog prihoda

3. Kada tražnja za nekim proizvodom ima jediničnu cenovnu elastičnost, promene u ceni nemaju efekte na ukupan prihod.

67. Navedi i objasni determinante cenovne elastičnosti tražnje?

Tokom donošenja odluka u vezi s određivanjem nivoa cena određenog proizvoda uz kvantitativne metode, odnosno matematičko izračunavanje koeficijenta elastičnosti tražnje za datim proizvodom, moguće je koristiti i kvalitativne metode koje se temelje na sledeće tri determinante: **a) raspoloživost supstituta**- tražnja za određenim proizvodom je mnogo elastičnija ako taj proizvod ima veći broj supstituta, i suprotno. Naime, kada se poveća cena proizvoda koji ima veći broj supstituta, potrošač će odlučiti da kupuje supstitute, normalno pod pretpostavkom da su oni jeftiniji. Dakle, u tom slučaju reč je o cenovno elastičnoj tražnji. Ako određeni proizvod nema supstitute onda je potrošač prinuđen da kupuje određeni proizvod i pored toga što je poskupeo

.b) učešće cene

određenog proizvoda u dohotku potrošača-

što je veće učešće cene određenog proizvoda u dohotku potrošača to je veća cenovna elastičnost tražnje za tim proizvodom.

c) neophodne potrebe ili luksuz-

tražnja za dobrima koja zadovoljavaju neophodne potrebe, daleko manje je cenovno elastična u odnosu na tražnju za luksuznim dobrima. Ukoliko skupi parfemi poskupe, potrošač će odustati od kupovine tog parfema, ovde je reč o elastičnoj tražnji. A cenovno neelastična tražnja je tražnja za neophodnim dobrima.

68. Uopšte o tržištu faktora proizvodnje: 1) pojam tržišta faktora proizvodnje, 2) cene faktora proizvodnje, i 3) specifičnosti ponude i tražnje za faktorima proizvodnje u odnosu na ponudu i tražnju dobara i usluga?

Faktori proizvodnje imaju svoju cenu. Za zemlju se plaća renta, za rad nadnica, i za kapital se plaća kamata. Faktori proizvodnje se prodaju na tržištu po cenama koje su određene ponudom i tražnjom za faktorima proizvodnje.

Rad, zemlja i kapital kao faktori proizvodnje predstavljaju inpute koji se koriste u procesu proizvodnje, odnosno predstavljaju ukupne troškove firme. Povećanje cene jednog faktora proizvodnje ima efekat supstitucije i efekat na output. Efekat upstitucije se ostvaruje tako što, povećanje plata usmerava firme ka primeni kapitalno intenzivne tehnologije. A efekat na output se ostvaruje tako što se povećanje cena faktora proizvodnje povećava ukupne i marginalne troškove firmi koje koriste faktore proizvodnje čije cene su povećane.

Tražnja za faktorima proizvodnje izvedena je iz tražnje za dobrima i uslugama. Veličina tražnje za faktorima proizvodnje zavisi od veličine tražnje za dobrima i uslugama. Znači tražnja za veštačkim đubrivom kao faktorom poljoprivredne proizvodnje zavisi od tražnje za poljoprivrednim proizvodima.

69. Pojam zajmovnog kapitala?

Tokom procesa proizvodnje kod pojedinih preduzeća javlja se jedan deo novčanih sredstava koji oni ne ulažu u nov proizvodni ciklus i spremni su da ga kao zajmovni kapital ustupe na upotrebu drugim preduzetnicima koji će odmah da ga ulože u proces proizvodnje. Zajmovni kapital je privremeno oslobođen deo industrijskog kapitala u novčanom obliku koji se ustupa na upotrebu preduzetnicima za određeno vreme.

70. Šta je kamata?

Zajmoprimalac pozajmljeni kapital ulaže u proces proizvodnje i ostvaruje određeni profit, zajmodavcu vraća pozajmljeni kapital, a iz ostvarenog profita plaća mu kamatu. Kamata

predstavlja cenu upotrebe kapitala, tj. Cenu za korišćenje kapitala na određeno vreme.

71. visina kamatne stope kao jedan od ključnih instrumenata ekonomske politike utiče?

Ona utiče na alokaciju resursa između sadašnjosti i budućnosti. Ona utiče i na iznos koji će biti usmeren na potrošnju i iznos koji će biti usmeren na štednju i korišćen za nabavku resursa.

72. Od čega zavisi visina kamatne stope?

Ona zavisi od ponude i tražnje za kapitalom, od profitabilnosti investicija i od uticaja države u oblasti kreditno-monetarne politike.

73. Od čega zavisi da li potencijalni zajmoprimalac hoće ili neće da uzme zajam?

Zajmoprimalac se odlučuje da uzme zajam ako utvrdi da će mu investicija sa pozajmljenim sredstvima biti profitabilna, odnosno da će mu marginalni prihod od ostvarenih investicija biti veći od kamate na pozajmljena sredstva tj. Od troškova finansiranja investicija.

74. Kakva je razlika između nominalne i realne kamatne stope?

Nominalna kamatna stopa je stopa koja se utvrđuje prilikom sklapanja ugovora između zajmodavaca i zajmoprimaca. Međutim, zajmodavalac uvek mora računati da će kupovna moć novčanog iznosa kamate koji dobije posle određenog vremena po osnovu nominalne kamatne stope, biti umanjena za stopu inflacije koja je bila u periodu za koji je računata nominalna kamatna stopa. Kada se od nominalne kamatne stope oduzme stepen inflacije dobija se realna kamatna stopa.

75. Objasniti zašto sa rastom kamatne stope se smanjuje tražnja za zajmovima za investicije u

kapitalna dobra, zemlju i angažovanje rada?

Tražnja za zajmovnim kapitalom izvedena je iz tražnje za investicijama u kapitalna dobra, zemlju i angažovanje rada. Marginalni prihod od ovih investicija ostvaruje se u budućnosti. Otuda se vrednost marginalnog prihoda smanjuje kako se kamatna stopa povećava. Posledica smanjivanja marginalnog prihoda jeste da ulaganja koja danas izgledaju kao dobre investicije mogu postati veoma loše investicije kada se kamatna stopa poveća. Znači što je viša kamatna stopa to je manja količina kapitala koju firma traži. Dakle, sa rastom kamatne stope smanjuje se tražnja za zajmovima za investicije u kapitalna dobra, zemlju i angažovanje rada.

76. Kako vlasnici zemlje mogu da stiču prihod zahvaljujući vlasništvu nad zemljom?

Vlasnici zemlje mogu da stiču prihod na dva načina: 1) ulaganjem sopstvenog kapitala u organizovanje bilo koje vrste proizvodnje na zemlji, i 2) iznajmljivanjem zemlje zakupcu koji će uložiti kapital u organizovanje proizvodnje na iznajmljenoj zemlji

77. Šta renta predstavlja za vlasnika zemlje?

Renta je minimalan iznos koji bi vlasnik zemlje ostvario kao profit da je uložio sopstveni kapital u organizovanje proizvodnje na svojoj zemlji. Zbog toga renta predstavlja cenu po kojoj vlasnik zemlje iznajmljuje zemlju zakupcu.

78. U čemu se sastoji specifičnost tržišta zemlje koja se daje u zakup u odnosu na tržište ostalih faktora proizvodnje i objasni činjenicu da je tržišni nivo rente u celini određen tražnjom za uzimanje zemlje u zakup?

Specifičnost zemlje koja se daje u zakup sastoji se u tome što je ponuda na ovom tržištu, odnosno zemlja koja se daje u zakup, približno ista za svaki mogući iznos rente.

Tržišni nivo rente u celini je određen tražnjom na tržištu. Primera radi, ako dođe do promene

lokacije glavnog univerzitetskog centra u nekom gradu na novo mesto, to će privući puno ljudi koji žele da žive na toj novoj lokaciji. Dakle povećaće se tražnja za zemljom i zbog toga će vlasnici zemlje podići rentu. A ukoliko bi univerzitet zatvorio vrata, zemlja na toj lokaciji bi izgubila atraktivnost. U tom slučaju smanjiće se tražnja za zemljom u okolini univerziteta, a pala bi i renta zemlje na toj lokaciji.

79. Objasniti koncepciju rimskih pravnika u vezi sa pravnim i ekonomskim odnosima između vlasnika radne snage i poslodavaca'

još su rimski pravници stvorili pravnu funkciju o odvajanju radne snage od njenog nosioca. Tako su oni stvorili pravnu konstrukciju prema kojoj je vlasnik radne snage subjekt ugovora o radu, a njegova radna snaga predmet ugovora koju on daje u najam, odnosno u zakup poslodavcu. Dakle radna snaga je roba koju vlasnik prodaje poslodavcu, a poslodavac kupuje robu odnosno uzima u najam dok mu ne obavi konkretan rad. Kad se radna snaga utroši poslodavac radnoj snazi isplaćuje ugovorenu cenu, odnosno najamninu i daje otkaz. Tada radna snaga na tržištu kreće u potragu za novim vlasnikom kapitala, za novim poslom, i novim poslodavcem.

80. Da li su koncepciju tržišta radne snage rimskih pravnika u vezi sa pravnim i ekonomskim odnosima između vlasnika radne snage, radne snage i poslodavca preuzeli kapitalistički pravni i privredni sistem u 19 veku i da li je ta koncepcija u potpunosti zaživela u praksu liberalnog kapitalizma 19 veka?

Navedenu koncepciju tržišta radne snage preuzeli su kapitalistički pravni i privredni sistem u 19 veku. Međutim, čak ni u praksi liberalnog kapitalizma 19 veka ova koncepcija tržišta radne snage nije u potpunosti postojala.

81. Ko na tržištu rada u uslovima potpune konkurencije određuje ravnotežni nivo nadnica?

U uslovima potpune konkurencije ponuda rada i tražnja za radom u slobodnoj tržišnoj igri bez ikakvih ograničenja. Presek krive ponude rada i krive tražnje za radom određuje konkretne ravnotežne nadnice.

82. Zbog čega ni poslodavci ni radnici na tržištu rada u uslovima potpune konkurencije, i pored svoje želje i neposrednog ekonomskog interesa, ne mogu da nametnu nivo najamnina koji bi oni želeli?

Poslodavci bi želeli da najamnine koje oni plaćaju radnicima budu minimalne. Međutim, na tržištu potpune konkurencije gde poslodavaca ima puno i gde ne postoji međusobni dogovor između poslodavaca, oni ne mogu da nametnu nivo najamnina koji bi oni želeli zbog toga što ponudu rada i tražnja za radom deluju tako što se visina najamnina stalno kreće ka ravnotežnom nivou. S druge strane, takođe na konkurentnom tržištu gde ne postoje međusobni dogovori i organizovani nastupi radničke klase, iz istih razloga kao i poslodavci, ni radnici ne mogu da podignu najamnine iznad ravnotežnog nivoa.

83. Zbog čega su uslovi potpune konkurencije na tržištu rada mogući amo u udžbeničkim modelima?

Teško je u realnom privrednom životu zadovoljiti sve pretpostavke koje su neophodne da bi tržište rada bilo potpuno konkurentno. I pre postojanja radničkih sindikata tržište rada nije bilo potpuno konkurentno. Neorganizovani radnici su tada naspram sebe imali poslodavce kao tražnju za radom koji su bili finansijski jaki, a među sobom često i dobro organizovani. Nakon organizovanja radničkih sindikata tržište rada gubi mogućnost da bude potpuno konkurentno.

84. Ko na tržištu rada u uslovima nepotpune konkurencije veštački ograničava ponudu rada i tražnju za radom da određuju ravnotežni nivo nadnica?

U uslovima nepotpune konkurencije na tržištu rada se javljaju radnici koji su organizovani u sindikatima, poslodavci koji su organizovani u udruženjima poslodavaca i država koja određuje visinu nadnica u javnom sektoru. Sindikati, poslodavci i država su faktori koji veštački ograničavaju ponudu rada i tražnju za radom, suprotno slobodnoj tržišnoj igri na tržištu rada kojom se određuje ravnotežni nivo nadnica.

85. Pomoću kojih mera se podižu nadnice iznad ravnotežnog nivoa?

Kada su najamnine iznad ravnoteznog nivoa, odnos. preseka krive ponude rada i tražnje za radom, tada se javlja nezaposlenost.

III deo-MAKROEKONOMIJA

86. Šta makroekonomski agregati kao zbirni izraz a) ekonomskih resursa, b) rezultata ekonomskih aktivnosti jedne zemlje i c) koja su dva najvažnija makroekonomska agregata?

Makroekonomski agregati kao zbirni izraz ekonomskih resursa su: zaposlenost, odnosno nezaposlenost, proizvodni kapaciteti kojima raspolaže jedna ekonomija, raspoloživi prirodni resursi, broj preduzeća koje ostvaruju ekonomske aktivnosti, broj domaćinstava koja preduzećima obezbeđuju radne resurse i od njih primaju novčane dohodke čijom upotrebom formiraju tražnju za njihove proizvode i usluge.

Rezultate ekonomske aktivnosti jedne ekonomije čine proizvodi i usluge koji se nude na tržištu. Oni u zbirnom izrazu predstavljaju društveni proizvod ili nacionalni dohodak.

Najvažniji makroekonomski agregati su bruto domaći i bruto nacionalni proizvod.

87. Koja dva značenja imaju finalna dobra i usluge?

Prvo, sa stanovišta preduzeća svako dobro i usluga je rezultat njihove ekonomske aktivnosti i koje se kao takvo prodaje na tržištu odlikuje se finalnošću nezavisno od toga da li će u daljem toku nad njim biti vršene operacije prerade i dorade. Sa stanovišta privrede u celini, finalnošću se odlikuje samo proizvod koji ne ulazi u dalju preradu kao input za proizvodnju drugih dobara, odnosno koji ne ulazi u sledeće faze ili sledeću fazu proizvodnje kao predmet rada.

88. Na koja tri načina se obračunava GDP (bruto domaći proizvod)?

Po prvom načinu GDP se obračunava tako što se saberu tržišne vrednosti svih finalnih dobara i usluga. Usluge koje ulaze u GDP, a za koje nema tržišne vrednosti, odnosno za koje se ne formiraju cene na tržištu, vrednuju se po realnim troškovima koji su nastali tokom vršenja usluga.

Po dugom načinu GDP se obračunava tako što se sabiraju dodatne vrednosti koje se svakom inputu dodaju u preduzeću kada se on porvrgava preradi ili doradi.

Po trećem načinu GDP se obračunava tako što se sabiraju faktorski dohodci koji se primaju u svakom preduzeću. Reč je o dohodcima kapitala, rada i zemlje. Faktorski dohodci predstavljaju cene faktora proizvodnje.

89. Objasniti kako razlika između uvoza i izvoza dobara i usluga u periodu za koji se iskazuju makroekonomski agregati, takođe čini jednu stavku namenske upotrebe odnosno trošenja bruto domaćeg proizvoda?

Razlika između uvoza i izvoza dobara i usluga u periodu za koji se iskazuju makroekonomski agregati tj. Neto izvoz, takođe čini jednu stavku namenske upotrebe odnosno trošenja bruto domaćeg proizvoda. Imamo primer, ako bi se deo finalnog dobra (hleb) izvezao i neka to bude u vrednosti od 50 dinara, te ako bi se za toliko dinara izvršio uvoz drugog finalnog ili intermedijarnog dobra, onda bi bruto domaći proizvod ostao nepromenjen jer bi neto izvoz imao nultu vrednost. U slučaju da je neto izvoz pozitivan, bruto domaći proizvod bi bio veći od realizovane (domaće) finalne tražnje za njim formirajući tako platežnu sposobnost i mogućnost većeg uvoza od izvoza u narednoj ili narednim godinama. Obrnuto je naravno kada je neto izvoz negativan.

90. Šta je bruto nacionalni proizvod?

Bruto nacionalni proizvod je vrednost finalnih dobara i usluga čijom prodajom domaći rezidenti

stiču dohotke nezavisno od toga da li je proizvodnja ostvarena unutar ili van granica sopstvene zemlje.

91. Šta su to per capita veličine makroekonomskih agregata GNP i GDP?

Nivo ekonomske razvijenosti jedne zemlje po pravilu se meri per capita veličinama pomenutih makroekonmskih agregata-GNP i GDP, društvenog proizvoda i nacionalnog dohotka.

Privredni rast kao fenomen ekonomskog napredovanja upravo izražava godišnje povećanje pomenutih agregata ili njihovih per capita veličina.

Sektorsko poreklo pomenutih makroekonomskih agregata ukazuje na strukturu privrede i zbog toga predstavlja nezaobilazan momenat u sagledavanju: 1) stanja u kojem se nalazi ekonomija jedne zemlje, 2) nivoa privredne razvijenosti jedne zemlje i razvoja toka kojim se taj nivo povećava.

Veličina navedenih makroekonomskih agregata pruža dragocene informacije o veličini ekonomije jedne zemlje dok su njihovi per capita izrazi nezaobilazni indikatori nivoa njene ekonomske razvijenosti

92. Šta su to nominalne i realne vrednosti makroekonomskih agregata i šta je njihov implicitni cenovni deflator?

Nomin.vred.makr.ek.agr. se izracunava po trzisnim cenama roba i usluga koje ulaze u njihov sastav. Realna vred.ek.agr. je nominalna vr.ek.agr. uvecana za rast cena, a drugim delom za rast ekonomske aktivnosti koja se ogleda u povecanom obimu ponude robe, tj, izvršenih usluga.

Implicitni cenovni deflator bruto domaceg proizvoda je kolicnik nominalnog i realnog drustvenog proizvoda ili bilo kog od 3 agregata.

93. Koje snage proučava Kejnsova ekonomska misao?

Opšta teorija zaposlenosti, kamate i novca posvećena je proučavanju snaga koje utiču na promene u obimu ukupne proizvodnje i zaposlenosti.

94. Kada je u pitanju zaposlenost od čega polazi maršalijanska ekonomska misao?

Polazi od stanja koje je u ekonomskoj literaturi poznato kao stanje pune zaposlenosti. Stanje pune zaposlenosti ne isključuje postojanje privremenih neizbežnih i lakih formi nezaposlenosti kao što je voljna nezaposlenost. Stanje pune zaposlenosti po prirodi stvari uključuje stanje nevoljne nezaposlenosti.

95. Kako glasi Sejov zakon tržišta?

Po Sejovom zakonu tržišta ponuda stvara svoju sopstvenu tražnju. Iz njegovog zakona proizilazilo je da svako uzdržavanje od lične potrošnje dovodi automatski do investiranja radne snage i ostalih faktora proizvodnje u sferu proizvodnje kapitalnih dobara. Ovi zaključci ne odgovaraju robnoj privredi sa razvijenom robnonovčanom razmenom. Štenja koju sebi nameće pojedinac i koja dovodi do njegovog bogaćenja ne mora, istovremeno da bogati i zajednicu kao celinu.

96. Kako je Kejns odbacio Sejov zakon tržišta? Šta se dešava ako prodavac dobijeni novac od prodane robe ne uloži odmah u kupovinu druge robe, odnosno uzdrži se od lične potrošnje? (po Seju, po Kejnusu)

tradicionalni ekonomisti su prihvatili tu doktrinu kao tačnu i nju je izložio Mil. On smatra da je sredstvo plaćanja robe naprosto opet sama roba. Sredstva kojima svako lice plaća za proizvode drugih ljudi su proizvodi kojima ono samo raspolaže. Svi prodavci su neophodno kupci. Kada bismo odjednom mogli da udvostručimo proizvodne snage zemlje, time bismo udvostručili i ponudu robe na svim tržištima, ali bismo istom ovom merom, udvostručili i kupovnu moć. Svako bi udvostručio i svoju tražnju i svoju ponudu, svako bi mogao da kupi dvaput više, pošto bi svako imao da u razmenu ponudi dvaput više.

Kejns je odbacio Sejev zakon tržišta i doveo u pitanje i mnoge druge postavke tradicionalne teorije kao što su: koris od privatne o javne štedljivosti, stav prema kamatnoj stopi, tradicionalna teorija nezaposlenosti, kvantitativna teorija novca, neograničena korist od ekonomskog liberalizma u spoljnoj trgovini...

97. U čemu se razlikuju Kejnsova ekonomska teorija i ekonomska teorija pre Kejnsova? (Zaključci)

1) prethodna ek. teorija bavi se problemom raspodele a ne obimom nacionalnog dohotka

2) raniji ekonomisti polaze od Sejevog zakona tržišta. Oni su svoju teoriju vrednosti i raspodele razradili za situaciju pune zaposlenosti, Kejns istice tvrdnju da ne postoji takav mehanizam koji automatski dovodi do stanja pune zaposlenosti, već da privreda može biti na raznim nivoima zaposlenosti.

3) shvatanja tradicionalne teorije se zasnivaju na liberalističkoj ekonomskoj politici, na nemesanju države u privredni život. Kejns smatra suprotno. Ne postoji nikakav automatski mehanizam koji bi obezbedio punu zaposlenost proizvodnih faktora i zbog toga on upućuje na državni intervencionizam.

98. Koji faktori određuju nivo nacionalnog dohotka?

Polazi se od stanovišta da nivo nacionalnog dohotka određuju sledeći faktori:1)struktura potrošnje pojedinih grupa stanovništva ,2)sklonost potrošnji ukupnog stanovništva jedne zemlje,3)međusobno delovanje štednje i investicija.

99.U čemu je značaj koncepcije sklonosti potrošnji i štednji i koncepcije marginalne sklonosti potrošnji i štednji?

Značaj koncepciji sklonosti potrošnji i štednji i posebno koncepciji marginalne sklonosti potrošnji i štednji, jer su te koncepcije povezane sa praktičnim merama na polju ekonomske, posebno fiskalne politike kada privreda uđe u stanje nestabilnosti i nezaposlenosti.

100.Šta je marginalna sklonost potrošnji?

Marginalna sklonost potrošnji je pokazatelj koji ukazuje na veličinu dela svake novozarađene novčane jedinice dohotka koji ide na potrošnju umesto na štednju.

101.Šta je marginalna sklonost štednji?

Marginalna sklonost štednji je pokazatelj koji ukazuje na veličinu dela svake novozarađene novčane jedinice dohotka koji ide na štednju umesto na potrošnju.

102.Kako se izračunava marginalna sklonost potrošnji?

Ona je jednaka razlici u potrošnji između jedne i druge grupe stanovništva podeljenoj sa razlikom u dohotku tih grupa.

103. U čemu se sastoji važnost koncepcije marginalne sklonosti potrošnji i marginalne sklonosti štednji?(primer)

Sastoji se u tome sto nam one pomazu da vidimo sta ce pojedini slojevi stanovnistva, u zavisnosti od obima dohotka koji primaju, uciniti sa svakom novozaradjenom jedinicom dohotka.

Pr. Ukoliko vlasnik odredenog dohotka daje vise na potrosnju, utoliko mu ostaje manje za stednju, i obrnuto, povecanje stednje znaci smanjivanje potrosnje.

104.Šta su ekonomisti pre Kejnsa a šta Kejns i kejsijanci smatrali u vezi sa obezbeđivanjem onog obima investicija koji dovodi do pune zaposlenosti bez inflacije tražnje?

Do pojave Kejnsa ekonomisti su hvalili automatizam tržišnog mehanizma,preko koga se sami po sebi mobiliju i kombinuju pojedini faktori proizvodnje što dovodi do odgovarajuće strukture i odgovarajućeg obima investicija.Nasuprot njima Kejns i kejsijanci ističu nesposobnost tog sistema da automatski bez mešanja države obezbedi beš onaj obim investicija koji bi doveo do pune zaposlenosti bez inflacije.Oni smatraju da automatizam tržišnog mehanizma ne deluje na odgovarajući način i da se zbog toga dešava da u jednom periodu bude suviše mali obim investicija koji dovodi do nezaposlenosti,a u drugom periodu da bude suviše veliki obim investicijama koji vodi ka inflaciji.Taj sistem prepušten sam sebi tvrde kejsijanci ne poseduje nikakav unutrašnji automatski regulator.

105.šta Kejns predlaže kao način regulisanja obima investicija koji dovodi do pune zaposlenosti bez inflacije tražnje?

Kejns smatra da tržišni sistem prepušten sam sebi dovodi do cikličnih kretanja,do privredne nestabilosti,nezaposlenosti i inflacije.Zato on predlaže mere makroekonomske politike koje imaju za cilj da uklone odnosno ublaže te poremećaje,ta ekstremna kretanja koja idu iz jedne krajnosti(nezaposlenost) u drugu(inflacija).

106. Šta determiniše obim nacionalnog dohotka i zaposlenosti?

Medjusobno delovanje stednje i investicije determinise(odredjuje)obim nacionalnog dohotka,a

time i zaposlenosti.

107. Sa rastom neto društvenog proizvoda (nacionalnog dohotka) kako se ponašaju štednja i investicije? (komentar slike br. 3.1.)

Štednja zavisi od dohotka, a investicije zavise od štednje.

108. Opiši prvi slučaj u kome međusobno delovanje štednje i investicija determiniše nacionalni dohodak?

Nivo investicija se poklapa sa nivoom štednje. U ovom slučaju: a) nacionalni dohodak se nalazi u ravnotežnoj tački (R) i postignut je ravnotežni nivo nacionalnog dohotka, b) nema nagomilavanja zaliha, c) prodaja je u granicama uobičajenog obima i ne postiže preduzeća na veću proizvodnju, d) proizvodnja, zaposlenost, dohodci i potrošnja ostaju ista.

109. Opiši drugi slučaj u kome međusobno delovanje štednje i investicija determiniše nacionalni dohodak?

Nivo štednje je veći od nivo investicija. U ovom slučaju: a) nivo nacionalnog dohotka je u neravnoteži, b) kao posledica veće štednje javlja se smanjenje potrošnje, c) kao posledica smanjenja potrošnje javlja se smanjenje prodaje, d) kao posledica smanjenja prodaje javlja se gomilanje zaliha, e) gomilanje zaliha prisiljava preduzeća da smanje obim proizvodnje i da otpuštaju radnike, f) stvara se nezaposlenost, g) smanjuju se dohodci stanovništva, h) zbog smanjivanja dohodaka stanovništvo smanjuje ukupnu štednju na nivou investicija, i) svođenje štednje na nivo investicija postiže se ravnotežni nivo nacionalnog dohotka.

110. Opiši tržišni slučaj u kome međusobno delovanje štednje i investicija determiniše nacionalni dohodak?

Nivo štednje je manji od nivoa investicija. U ovom slučaju: a) kao posledica manje štednje javlja se povećanje potrošnje, b) kao posledica povećane potrošnje povećava se tražnja za robom, c) kao posledica povećane tražnje povećava se prodaja i zbog toga se prodaje brži i više nego što se proizvodi, d) povećanje prodaje podstiče preduzeća da prošire proizvodnju i zaposle više ljudi, e) povećanje proizvodnje i zaposlenosti ima za posledicu povećanje dohotka stanovništva, f) kao posledica povećanja dohotka stanovništva povećava se ukupna štednja na nivo investicija, g) izjednačavanjem štednje sa investicijama postiže se ravnotežni nivo nacionalnog dohotka.

111. Da li ravnotežni nivo nacionalnog dohotka može da bude na raznim nivoima zaposlenosti?

Ravnotežno stanje može da bude na raznim nivoima zaposlenosti. I u takvim situacijama kakva je bila velika ekonomska kriza 30-tih god. Prošlog veka postoji ravnotežna tačka preseka i ravnotežni nivo nacionalnog dohotka. Međutim, ta ravnoteža je bila praćena masovnom nezaposlenošću i jako umanjenim nacionalnim dohotkom.

112. Šta je princip multiplikatora?

Princip multiplikatora predstavlja: 1) uticaj promena u investicijama na obim nacionalnog dohotka i 2) uticaj promena u štednji na obim nacionalnog dohotka

113. Šta pokazuje multiplikator? (primer)

Pokazuje odnos promena u nacionalnom dohotku prema promenama u investicijama. Multiplikator je brojevi koeficijent koji pokazuje koliko će se puta povećati odnos smanjiti nacionalni dohodak. Primer - Ako je multiplikator 3, onda će povećanje nacionalnog dohotka biti 3 puta veći od povećanja investicija.

114. Objasniti odnos između multiplikatora i marginalne sklonosti štednji odnosno potrošnji?

Kada neko uloži 80.000 din da bi podigao neki objekat, on kupujući potreban materijal daje proizvođačima tog materijala ekstra novčani dohodak od 80.000. Ako je njihova granicna sklonost potrošnji npr. $\frac{3}{4}$, a to će reći granicna sklonost štednji $\frac{1}{4}$, to znači da će oni potrositi 60.000 na potrosacka dobra. Proizvođači ovih dobara će sada imati ekstra novčani dohodak od 60.000. Ako je i njihova sklonost potrošnji takodje $\frac{3}{4}$, to znači da će oni sa svoje strane potrositi 45.000.

115. Objasniti ponašanje primarnih primalaca dohotka u industriji kapitalnih dobara koje nastaje posle povećanja investicija i uticaj tog ponašanja na nacionalni dohodak?

Sa promenama u investicijama nastaju promene u nacionalnom dohotku. Primarni primaoci dohotka u industriji kapitalnih dobara, trošeći jedan deo svog dohotka, stavljaju u pokret čitav lanac sekundarne potrošnje. Obim potrošnje svakog narednog kruga manji je od dobijenog dohotka. Međutim, u krajnjoj liniji to dovodi do većeg povećanja nacionalnog dohotka nego što je bilo primarno povećanje investicija. Primarno povećanje investicija puta multiplikator jednako je povećanju dohotka. A sam multiplikator jednak je recipročnoj vrednosti granične sklonosti štednji.

116. Kako i koliko promene u štednji tj. Sklonosti štednji, odnosno štedljivosti, utiču na veličinu nacionalnog dohotka i zaposlenost? (analiza slike 3.2)

na slici 3.2 menja se kriva štednje a ostaje nepromenjena linija investicija. Povećanje štedljivosti dovodi do pomeranja krive štednje naviše ($\bar{S}\bar{S}'$). Dobija se novi presek sa linijom investicija R' . To je nova ravnotežna tačka koja je bliža vertikalnoj osi i kojoj odgovara nova tačka M' . Dakle, to je nov i smanjen neto društveni proizvod tj nacionalni dohodak. takođe novi i ravnotežni nivo dohotka je manji.

117. Kako i koliko promene u štednji tj. Sklonosti štednji, odnosno štedljivosti utiču na veličinu nacionalnog dohotka i zaposlenost?

Navedena situacija u praksi znači da stanovništvo manje troši, odnosno više štedi. Istovremeno preduzeća rukovođena svojim interesima, nisu voljna da povećaju investicije koje bi apsorbivale novonastalu štednju. Potom, dolazi do opadanja obima prodaje roba. Zbog toga će preduzeća da smanje proizvodnju... Proizvodnja će da se smanjuje sve dok se realni nacionalni dohodak ne umanji toliko da učini stanovništvo dovoljno siromašnim da bude prinuđeno da smanji svoju štednju na nivo koji data privreda može unosno da investira.

118. Šta je to multiplikator zaposlenosti?

Ako se princip multiplikatora posmatra u odnosu na zaposćenost, onda se može govoriti o multiplikatoru zaposlenosti. U situaciji nezaposlenosti i depresije, svako povećanje potrošnje ili jednostavno organizovanje javnih radova dovodi do primarne zaposlenosti i davanja novčanog dohotka izvesnom broju do tada ne zaposlenih radnika. Ovi trošeći svoj dohodak na potrošačka dobra povećavaju ukupnu efektivnu tražnju za tim dobrima. To daje podstreka preduzećima za proširivanje proizvodnje tih dobara. Proširivanje proizvodnje dovodi do sekundarne zaposlenosti, do novog zaposlenja dodatnog broja radnika koji su do tada bili nezaposleni. Oni sada dobijaju novčani dohodak i vrše pritisak na tržište. To utiče na dalje povećanje proizvodnje, na stvaranje nove zaposlenosti i dohotka i tako dalje lančanom reakcijom što, u krajnjoj liniji dovodi do multiplikovanog povećanja obima zaposlenosti tj. Do daleko većeg porasta ukupne zaposlenosti nego što je bio obim prvobitne zaposlenosti.

119. Shvatanja kejnzijanaca u vezi sa: a) uticajem porasta nacionalnog dohotka na investicije i b) u vezi sa štedljivošću nasuprot potrošnji?

Dijametralno se razlikuju od shvatanja i zaključaka marfinalističke ekonomije koja istice da je stedljivost uvek dobra i poželjna. Kejnjs odbacuje takvu tvrdnju, smatra da treba praviti razliku između stanja pune zaposlenosti i maksimalnog nivoa nacionalnog dohotka, i stanja nezaposlenosti i smanjenog nivoa nacionalnog dohotka sa druge strane.

120. Šta kejnzijanci smatraju o marginalističkoj tvrdnji da je štedljivost uvek dobra i poželjna?

Kejnjs je odbaci otakvu tvrdnju. Smatra da je marginalistička doktrina stedljivosti održiva samo

ako se privreda nalazi na nivou pune zaposlenosti, maksimalne proizvodnje I maksimalnog nacionalnog dohodka. U stanju nezaposlenosti, manje proizvodnje I tražnje, nedovoljnih investicija I niske kupovne moći stanovništva marginalistička doktrina štedljivosti je pogrešna. Povećana štedljivost dovodi do: 1) pada nacionalnog dohodka 2) pada investicija

121. Po Kejnsu, do kakvih rezultata dovodi primena marginalističke doktrine štedljivosti na stanje: 1) nezaposlenosti, 2) neiskorišćenosti produkcionih resursa, 3) male tražnje, 3) nedovoljnih investicija i 4) niske kupovne moći stanovništva?

Kejns smatra da kada se privreda nalazi u stanju nezaposlenosti, tada veća štednja vodi u krajnjoj liniji do manje srednje. To deluje paradoksalno da veća štednja vodi manjoj štednji. U praksi povećanjem štednje smanjuje se efektivna tražnja a samim tim i potrošnja. Smanjenjem prodaje robe povećavaju se zalihe preduzeća. Tada preduzeća smanjuju proizvodnju a samim tim je potrebno i manje zaposlenih. Nacionalni dohodak još više pada i dolazi do pada štednje. Povećanje štedljivosti je pozitivno samo u vreme pune zaposlenosti i dobrog nacionalnog dohotka.

122. Kada se privreda nalazi u stanju nezaposlenosti kakav paradoks se dešava?

Dešava se paradoks da povećana štedljivost dovodi do stvarnog opadanja štednje. Povećana štedljivost u uslovima nezaposlenosti dovodi do pada nacionalnog dohotka (plate) - pada novih investicija

123. Šta je suština paradoksa štedljivosti?

Suština je da u vreme nezaposlenosti povećanje štedljivosti vodi manjoj štednji. Dolazi do suprotnih rezultata od očekivanih. Povećava se nezaposlenost i dolazi do inflacije (skok cena). Društveni značaj bogatih slojeva stanovništva veoma je velik, posto oni obezbeđuju štednju neophodnu za buduće investicije. To praktično znači da je nejednakost dohotka neophodna da bi se povećala štednja.

124. Kada je u privredi stanje nezaposlenosti kako se odvija paradoks štedljivosti od situacije

povećane štednje do situacije kada se dalje povećava pad štednje?

125. Da li je podsticanje na štednju, odnosno suzdržavanje od potrošnje u stanju nezaposlenosti i depresije, kakva je bila tridesetih godina prošlog veka, vodi obnavljanju prosperiteta ili suprotno?

126. Kakav je odnos paradoksa štedljivosti i socijalnih posledica kod marginalista, a kakav kod kejsijanaca?

Po kejsijanskim shvatanjima marginalistička doktrina štedljivosti održiva je samo ako se privreda nalazi na nivou pune zaposlenosti, ako su maksimalno iskorisceni svi faktori proizvodnje i ako je postignut maksimalni nivo nacionalnog dohotka. Za ovo stanje marginalistička doktrina štedljivosti ne samo da ne odgovara, već je pogresna. Primenjena u praksi ona dovodi do dijametralno suprotnih rezultata od očekivanih.

127. Da li ravnotežni nivo nacionalnog dohotka može da bude na različitim nivoima zaposlenosti?(Ako može koji su to nivoi zaposlenosti?)

Može biti nizi od nivoa pune zaposlenosti. Najpoželjniji je onaj koji odgovara nivou pune zaposlenosti. Do tog nivoa privreda može da dodje jedino kada bi investicione pogodnosti bile tako dobra da su investicije visoke kolika je i štednja na nivou pune zaposlenosti. Na ravnotežnom nivou nacionalnog dohotka, kada su investicije manje od štednje, na nivou pune zaposlenosti, dolazi do nezaposlenosti.

128. Osnovne karakteristike nivoa ravnotežnog nacionalnog dohotka koji odgovara nivou pune zaposlenosti? Kojim merama fiskalne politike se postiže nivo ravnotežnog nacionalnog dohotka kada su investicije visoke kolika je i štednja i koji odgovara nivou pune zaposlenosti?

129. Osnovne karakteristike nivoa ravnotežnog nacionalnog dohotka koji je viši od nivoa pune zaposlenosti?

130. Osnovne karakteristike nivoa ravnotežnog nacionalnog dohotka koji je niži od nivoa pune zaposlenosti?

131. Kada se privreda nađe u stanju pune zaposlenosti: 1) da li su iskorišćeni svi faktori proizvodnje, 2) da li nacionalni dohodak i proizvodnja mogu dalje da rastu i 3) kako se ponaša inflacioni «gep»?

Iskorišćeni su svi faktori proizvodnje, nacionalni dohodak i proizvodnja ne mogu više da rastu i inflacioni 'gep' je suprotan deflacionom 'gepu'. Deflacioni 'gep' dovodi do multiplikatorskog efekta. Proizvodnja, nacionalni dohodak i zaposlenost nekoliko puta više padaju nego što je obim deflacionog 'gepa'. Inflacioni 'gep' deluje na povećanje zaposlenosti. Cene rastu sve dok postoji inflacioni 'gep'.

132. Kada se privreda nađe u stanju koje je niže od pune zaposlenosti da li deflacioni «gep» dovodi do multiplikatorskog efekta na proizvodnju i nacionalni dohodak?

133. Objasniti princip akceleracije?

Povećanje potrošnje proizvoda dovodi do daleko većeg povećanja investicija. To znači da promene u nivou potrošnje imaju akceleratorski efekat na nivo investicija. Otuda potiče i sam naziv principa akceleracije.

134. U kojim situacijama savremena postkejsijanska teorija determinisanosti nacionalnog dohotka ukazuje na neophodnost državnog intervencionizma?

Savremena postkejsijanska teorija determinisanosti nacionalnog dohotka ukazuje na neophodnost državne intervencije u privredni život. Državna intervencija je neophodna: 1) kada u privredi opada proizvodnja zbog neiskorišćenosti faktora proizvodnje i vlada masovna nezaposlenost ili 2) kada u privredi rastu cene, odnosno vlada inflacija. Dakle, država treba da interveniše kada je u privredi stanje tržišne i monetarne nestabilnosti.

Kejns i postkejnsovijanska ekonomija zalažu se za aktivnu intervencionističku makroekonomsku politiku.

135. Prema zahtevima kejnsovijanske makroekonomske analize kada i kako centralne banke treba da kontrolišu ponudu novca i kredita u zemlji?

Centralne banke treba da kontrolišu ponudu novca i kredita u zemlji i: 1) da povećaju obim novca i kredita u vreme kada stopa privredne aktivnosti i zaposlenosti opada, kada se umanjuje dinamika prodaje roba, kada se gomilaju zalihe i kada postoji nezaposlenost, 2) da smanje obim novca i kredita u vreme kada ukupna potrošnja pretila da postane preterana i kada kao rezultat preterane ukupne efektivne, platežno sposobne tražnje, počinje rast cena, t.j. Inflacija tražnje. Centralne banke mogu povećavati ili smanjivati ponudu novca i kredita zato što su za njih vezane ostale banke u zemlji.

Dodatak:

- Smanjivanje količine novca i kredita, teško dobijanje kredita, skupi krediti, t.j. Veća kamatna stopa, utiču destimulativno na ukupne investicije. Ukupne investicije sastoje se iz: 1) individualnih investicija i preduzeća i pojedinaca, i 2) društvenih, javnih, državnih i sličnih investicija. Dakle doći će do pada ukupnih individualnih i društvenih investicija.

Ako preduzeća i pojedinci treba da plate visoku kamatnu stopu na zajam koji se nudi ili ako teško mogu da dobiju zajam, oni će dobrim delom odustati od svojih investicionih planova.

Sužavanje kredita dovodi do kontrakcije privredne aktivnosti. Ekspanzija kredita u uslovima recesije odnosno depresije, dovodi do suprotnog dejstva, do ekspanzije privredne aktivnosti.

Povećanje ponude novca odnosno smanjenje kamatne stope i povećanje mogućnosti za dobijanje kredita dovodi do dizanja krive ukupnih investicija i do multiplikatorske ekspanzije nacionalnog dohotka.

136. Prema stavovima savremene postkejsijanske makroekonomske politike kakva monetarna politika deluje u pravcu otklanjanja recesije, depresije i nezaposlenosti, odnosno depresionog tj. deflacionog „gepa“, a kakva monetarna politika deluje u pravcu otklanjanja inflacije zbog preterane tražnje, tj. inflacionog „gepa“, i obezbeđenja pune zaposlenosti bez inflacije?

Povezivanjem monetarne analize sa analizom determinisanosti dohotka može se doći do dva sledeća zaključka: 1) ekspanziona monetarna politika može delovati u pravcu otklanjanja recesije, depresije i nezaposlenosti, odnosno depresionog tj. Deflacionog gepa, i 2) kontrakciona monetarna politika može delovati u pravcu otklanjanja inflacije zbog preterane tražnje, tj. Inflacionog gepa i obezbeđenja pune zaposlenosti bez inflacije.

Kontrakciona monetarna politika, zbog povišenih kamatnih stopa, deluje stimulatивно na štednju i destimulatивно na potrošnju. Viša kamatna stopa utiče na povećanje štednje stanovništva, odnosno na smanjenje potrošnje.

Niža kamatna stopa i lakše dobijanje kredita omogućavaju povećanje investicija, i obrnuto, viša kamatna stopa smanjuje sklonost investiranju i investicionu potrošnju.

137. Da li se u periodu duboke depresije, sredstva monetarne politike, odnosno manipulisanje kamatnom stopom, pokazuju kao dovoljno efikasna?

U periodu duboke depresije preduzeća imaju puno neiskorišćenih kapaciteta i visok nivo zaliha. Tržišni izgledi su nepovoljni i pogodnosti za nove investicije su tako reći svedene na nulu. Preduzetnici će se teško odlučiti na nova investiranja čak i ako bi kredit postao beskamatan, tj. Kamatna stopa bila ravna nuli. U periodu duboke depresije sredstva monetarne politike konkretno manipulisanje kamatnom stopom, pokazuju se kao nedovoljno efikasna. Sama monetarna politika preko mehanizma kamatne stope nije u stanju da u periodu duboke depresije i nezaposlenosti dovede do povećanja proizvodnje i zaposlenosti.

138. Šta obuhvata budžetska politika?

Ona obuhvata:1)opštu investicionu potrošnju,2)javno finansiranje budžetskih,državnih i javnih rashoda,3)javne državne intervencije.U mnogim od ovih oblasti država se pojavljuje kao neposredni investitor i organizator proizvodne delatnosti.Ona vrši direktnu proizvodnu funkciju koja ima izuzetan značaj.U mnogim od ovih oblasti država se pojavljuje kao veliki kupac i potrošač.Ovaj vid fiskalne politike neposredno utiče na nivo ukupnih investicija.

139. Objasniti budžetsku politiku u svetlu Kejnsovog državnog intervencionizma (država vrši direktnu proizvodnu funkciju, država se pojavljuje kao veliki kupac i potrošač, uticaj na nivo ukupnih investicija, proizvodnje multiplikovanih efekata na obim proizvodnje, nacionalni dohodak i zaposlenost)?

Javni izdatci proizvode multiplikovani efekat na obim proizvodnje,nacionalni dohodak i zaposlenost.Porast nacionalnog dohotka nekoliko puta je veći nego što je povećanje javnih izdataka.Primaoci primarnog dohotka koji su primili dohodak od države,shodno graničnoj sklonosti potrošnji,odnosno štednji troše deo svog dohotka.Na taj način stvaraju dohodak drugim ljudima.Dakle,primarna potrošnja dovodi do dugog niza sekundarne potrošnje.

Dodatak:

Upoređivanjem poreske i budžetske politike može da se izvuče zaključak o intenzitetu dejstva poreza,kao i intenzitetu dejstva javnih rashoda,na nivo nacionalnog dohotka i zaposlenost.

Poresko smanjenje u periodima depresije i nezaposlenosti ima slične efekte u pogledu suzbijanja masovne nezaposlenosti kao što ga ima povećanje javnih izdataka.

U slučaju povećanja investicionih javnih rashoda potrošnja se povećava za ceo iznos investicionih javnih radova.Dakle ako je reč o istom iznosu javnih rashoda i smanjenja oporezivanja,javni rashodi će više nego smanjeni porezi dovesti do povećanja nacionalnog dohotka i zaposlenosti.

140.Šta se očekuje od fiskalne politike kao jedne od savremene poskejsijanske makroekonomske politike?

Od nje se očekuje da održava takav nivo ukupne efektivne tražnje koji je dovoljno visok da spreči recesiju, depresiju i masovnu nezaposlenost, ali ne i suviše visok da dozvoli pojavu inflacije kada ukupna efektivna tražnja prevazilazi raspoloživi fond proizvedenih dobara.

141. Na koja dva načina se sprovodi postkejsijanska antidepresiona, odnosno ekspanziona fiskalna politika?

1) povećanjem javnih rashoda, i 2) smanjenjem poreza.

142. Kakve efekte će da proizvede postkejsijanska politika tj. Povećanje javnih rashoda i smanjivanje poreza?

Oba načina dovode do uvećanja nacionalnog dohotka, ukupne proizvodnje i zaposlenosti. Međutim, prvi način je efikasniji.

143. U situaciji nizlazne faze privrednog ciklusa da li se prvo pribegava kejsijanskoj ekspanzionalnoj monetarnoj politici ili ekspanzionalnoj fiskalnoj politici?

U situaciji nizlazne faze privrednog ciklusa, kada lična potrošnja i investicioni izdatci nisu dovoljni da obezbede punu zaposlenost i kada postoji opasnost od većeg deflacionog gopa, obično se najpre pribegava ekspanzionalnoj monetarnoj politici koja treba da stimuliše privatne investicije. Ukoliko ona ne dovede do poželjnih rezultata, tada se pristupa ekspanzionalnoj fiskalnoj politici, koja bi trebalo da otkloni postojeći deflacioni gep i podigne privredu na nivo pune zaposlenosti.

144. Koje je glavno kejsijansko sredstvo antidepresione fiskalne politike za suzbijanje nezaposlenosti?

Glavno sredstvo jesu javni radovi tj. Državne investicije. Osnovno je bilo dati posao nezaposlenim radnicima.

145. Šta je u novije vreme težište antidepresione fiskalne politike?

Težište antidepresione fiskalne politike jeste smanjenje poreza. Ovaj vid fiskalne politike dovodi do direktnog povećanja lične potrošnje. Naime smanjenje poreske stope i povećanje transfernih rashoda dovodi do povećanja raspoloživih dohodaka i do veće potrošnje, koja sa svoje strane stimuliše proizvodnju, povećava nivo privredne aktivnosti i zaposlenost. Jedan od najvažnijih razloga za preorijentaciju na poresku politiku se sastoji u tome što javna direktno proizvodna delatnost sužava domen delatnosti privatnog preduzetničkog sektora. Značaj poreza je znatno porastao i to savremenoj državi daje daleko šire mogućnosti u manevrisanju, posebno pri spuštanju poreskih stopa u doba depresije i nezaposlenosti.

146. Kada se primenjuje antiinflaciona, odnosno kontrakciona fiskalna politika? sprovođenje antiinflacione politike daje efekte kada u privredi postoji inflacija tražnje.

147. Šta je inflacija tražnje?

Inflacija tražnje nastaje kada nakon postizanja stanja pune zaposlenosti ukupna tražnja nastavlja rasti, a istovremeno njen ras ne prati odgovarajući rast robnih fondova jer više nema nezaposlenih, odnosno nedovoljno zaposlenih faktora proizvodnje.

148. U situaciji uzlazne faze privrednog ciklusa kada postojeće investicije i potrošnja na nivou pune zaposlenosti prete da dovedu privredu u stanje inflacionog „gepa“, da li se prvo stavlja u pokret najpre kontrakciona monetarna politika, tj. Politika ograničavanja kredita, ili antiinflaciona, odnosno kontrakciona fiskalna politika?

Onda se obično stavlja u pokret najpre kontrakciona monetarna politika, tj. Politika ograničavanja kredita. Ako i pored toga inflacioni gep ne bude otklonjen, onda se pribegava antiinflacionoj politici koja treba da ponovo uspostavi ravnotežno stanje pune zaposlenosti bez inflacije.

149. Na koja dva načina se sprovodi antiinflaciona politika?

Ona može da se sprovodi na dva načina: 1) smanjenjem javnih radova, i 2) povećanjem poreza.

150. Objasniti šta je to deficitirano finansiranje, a šta državni zajam?

Ako državni rashodi prevazilaze državne prihode, onda je reč o pojavi deficitno finansiranje. Da bi izbegla deficitno finansiranje budžeta i došla do dopunskih finansijskih sredstava, savremena država raspisuje državni zajam. Obveznice koje ona pri tom izdaje predstavljaju neku vrstu potvrde kojom se obavezuje da će u određenom roku davaocu zajma vratiti sumu koju je primila na zajam i da će mu u međuvremenu plaćati kamatu prema posebnoj kamatnoj stopi.

151. Šta je glavni ekonomski cilj svake privrede?

Ekonomija kao nauka bavi se izborom najracionalnije kombinacije ekonomskih ciljeva i sredstava, koja treba da oskudne resurse sa alternativnom upotrebom uposle tako da se što bolje ostvare postavljeni ekonomski ciljevi. Šta su to sredstva a šta ekonmski ciljevi?

Jeste dugoročno povećanje ekonomskog rasta, odnosno dugoročno povećanje proizvodnje i zaposlenosti.

152. Šta proučava ekonomija kao nauka?

Predstavlja iznalazenje metoda cija primena u procesima ekonomskih aktivnosti ljudi (proizvodnja, potrošnja, raspodela i razmena) omogućava uspesno upravljanje „nekom kucom“.

153. Zbog čega je potrebno da se ljudi bave ekonomijom kao naukom odnosno da vrše izbor najracionalnije kombinacije ekonomskih ciljeva i sredstava?

Covjek se bavi ekonomskim aktivnostima(proiz,potr,rasp,razmena) radi zadovoljavanja svojih potreba. Ljudske potrebe su neograničene, a prirodni resursi ograničeni.

154. Za pristalice klasične ekonomske misli odakle potiče vrednost proizvoda?

155. Kako je Maršal došao do porekla vrednosti robe?

156. U čemu se ogledaju specifičnosti tržišta faktora proizvodnje u odnosu na tržište roba i usluga?